

Programfördjupning bostäder

Antaget av partistyrelsen juni 2018

Bostäder för hela Sverige

När Sverige växer ska det vara möjligt att bo och utvecklas i hela landet.

1. Bygg bostäder för alla

Bostadsbyggandet är rekordhøgt. År 2017 byggdes 51 500 nya bostäder, att jämföra med 28 000 bostäder per år under alliansens tid. Ändå råder det bostadsbrist på många håll i Sverige. Framför allt saknas det bostäder som människor med lägre inkomster har råd att bo i. Bostadsbristen drabbar inte bara den som inte kan få en bostad, utan den bromsar upp hela samhällsutvecklingen.

Bostadsbristen minskas genom att bygga nya bostäder, med en ökad rörlighet på bostadsmarknaden samt genom att det befintliga bostadsbeståndet ska kunna nyttjas mer effektivt. Det behöver dessutom bli enklare att hyra ut en del av sin bostad. Finansiering av nya bostäder behöver säkerställas. Miljöpartiet har i regeringen infört ett stöd för hyresrätter med rimliga hyror, som har beviljats till ca 13 000 nya klimatsmarta hyresrätter och som kan utvecklas ytterligare. Nya

flerbostadshus kan byggas med hjälp av byggemenskaper, som innebär att de som ska bo i huset är med och bestämmer över byggprocessen.

Såväl bostadspriser som hushållens skulder är på historiskt höga nivåer. Miljöpartiet anser att det är viktigt att hushållens skuldsättning minskar. Det amorteringskrav Finansinspektionen nyligen införde ska ses i ljuset av detta. Miljöpartiet instämmer i det rimliga i att man betalar av/amorterar på sina skulder. Gynnat grönt bosparande, statliga lånegarantier på svaga marknader, bostadsbidrag och stöd till kommuner bidrar till en tryggare bostadsmarknad.

Sverige behöver en fortsatt grön, värdeskapande och ambitiös bostadspolitik som gör att det byggs fler klimatsmarta bostäder för alla i samhället.

- Nytt bostadspolitiskt mål: Under åren 2019 till 2025 ska minst 450 000 nya bostäder skapas.
- Inför ett statligt stöd till byggemenskaper.
- Behåll och utveckla det statliga investeringsstödet så att fler bostäder byggs med klimatsmarta byggprocesser och material samt med lägre hyror.
- Statliga lånegarantier till svaga marknader.
- Markpolitiken ska främja lägre boendekostnader genom krav vid markanvisning.
- Grönt bosparkonto till första bostadsköpet.
- Genomför åtgärder för att öka rörligheten och skapa bättre nyttjande av det befintliga beståndet. Ränteavdragen ska trappas ned.
- Skärp bostadsförsörjningslagen så att alla kommuner bidrar till att det finns bostäder för olika grupper.

2. Bostadspolitik för minskad segregation

Sverige har en väl utvecklad välfärd och till stora delar en välmående befolkning. Trots detta finns det människor som lever i utsatthet och i ett utanförskap. Det finns i dag tydliga exempel på utsatta områden där arbetslösheten är stor, skolresultaten låga och där många lever på försörjningsstöd och sociala insatser. Barn i dessa områden riskerar att växa upp till en ny generation i utanförskap.

Socialt hållbara städer och samhällen har förmågan att bryta utanförskap och minska segregation. Det socialt hållbara samhället

skapar och upprätthåller en generell och jämställd välfärd, och kan genom det lösa sociala problem. Detta är ett fundamentalt krav för att skapa ett tillitsfullt samhälle som förmår bygga ett socialt kapital, minska utanförskap och minska segregation. Bostadsområden ska präglas av en blandning av bostadstyper. Villaområden där de flesta bor i ett ägt boende behöver till exempel kompletteras med hyresbostäder. Statliga hyresgarantier möjliggör för fler familjer att kunna ta steget över tröskeln och in på den trygga bostadsmarknaden och få ett hyreskontrakt. Målgruppen är exempelvis hushåll som har betalningsförmåga utan försörjningsstöd men andra typer av svårigheter att få hyreskontrakt.

Det kan vara både i form av attefallshus eller nya flerbostadshus med hyreslägenheter. I områden med flerbostadshus där de flesta hyr sin bostad ska fler få möjlighet att äga sin bostad. Kompletterande bebyggelse i form av ytterligare ett bostadshus på befintlig småhustomt och möjlighet att hyra ut del av en bostad ska främjas.

- Säkerställ principen med blandade upplåtelseformer i alla bostadsområden, fler hyresrätter i villaområden och bostadsrätter och villor i områden med enbart hyresrätter.
- Ta fram nationella mått på boendesegregation så det går att följa upp åtgärder och jämföra olika kommuner.
- Höj bostadsbidraget och nyttja det befintliga bostadsbeståndet genom att göra det möjligt för inneboende att få bostadsbidrag.

- Betalningsförmåga snarare än inkomstnivå ska vara utgångspunkt för att kunna skriva hyreskontrakt.
- Utveckla modellen med hyresgarantier så att fler kan få ett hyreskontrakt.
- Hemlöshet ska tacklas enligt modellen "bostad först".
- Utred en modell för bostadssociala insatser i kombination med kommunal borgensföbindelse med syfte att förebygga och motverka hemlöshet.
- Utöka byggarean på attefallshusen till 30 kvadratmeter för att skapa fler riktiga bostäder på befintliga tomter.

3. Bostäder att älska

Bostaden är platsen där världen blir till, utmaningen är att bygga ett samhälle som kan ge varje barn bästa möjliga förutsättningar att växa upp i samspelet med omgivningen. Vår gestaltade livsmiljö, det samhälle vi skapar genom arkitektur, form och design, bidrar både till en hållbar utveckling, en god utveckling för samhällen och en ökad livskvalitet för människor i hela Sverige. Genom att lägga omsorg på hur bostäder och livsmiljöer utformas tas potentialen till vara i samarbetet mellan arkitekten, formgivaren och designern.

Många nybyggda bostäder ser likadana ut och upplevs som estetiskt ointressanta och tråkiga. Fler hus med omsorgsfull gestaltning, väl genomtänkta planlösningar och med större variation bör byggas, i centrum såväl som i förorter. Det offentliga ska vara föregångare vid nybyggnation av bostäder såväl som andra lokaler som skolor, kontor eller vårdinrättningar.

En god ljudmiljö är viktigt för både hälsa och välbefinnande. Det handlar inte bara om bullernivåer som en begränsning, utan också om att se ljudmiljön som en möjlighet. Genom att minska transporter och sänka hastigheter åtgärdas bullerproblem vid källan, och genom ljudarkitektur, grönska och exempelvis kvartersbebyggelse med tysta innergårdar skapas förutsättningar för en behaglig ljudmiljö även i täta städer.

Konst i de gemensamma miljöerna spelar en viktig roll i samhällsbygget. Det är viktigt att konstnärliga uttryck och kreativitet får ta plats när samhällen planeras och nya bostadsområden byggs. Målet om att en procent av budgeten vid byggnadsprojekt bör gå till konstnärliga uttryck bör efterlevas.

Ingen ska bli sjuk av sin bostad. Många byggmaterial avsöndrar hälsoskadliga ämnen i inomhusluften och kan dessutom medföra en negativ miljöpåverkan. Hälsoskadliga material ska inte få användas vid byggnation. Alla nybyggda bostäder, förskolor och skolor ska vara giftfria senast år 2025.

- Stöd en större arkitektonisk variation bland annat genom en statlig innovationsfond för nyskapande arkitektur.
- Det offentliga ska vara ett föredöme. Större vikt ska läggas vid gestaltning och variation när bostäder, skolor, vårdinrättningar med mera byggs.
- Skapa en god ljudmiljö genom detaljplanering, arkitektur och grönska.
- Buller ska minska vid källan, bland annat genom sänkt bashastighet.

- Implementera styrmedel och stödsystem för att fasa ut farliga kemikalier i byggmaterial och sätt ett nationellt mål om att minimera skadliga kemikalier i nybyggda bostäder, förskolor och skolor till år 2025.

4. Klimatsäkra bostadspolitiken

Miljöpartiet vill åstadkomma en hållbar och cirkulär bygg- och bostadspolitik för att säkerställa kommande generationers tillgång till levande natur och mångfald, såväl i staden som i samhället i övrigt. Detta ställer krav på att offentliga aktörer såsom kommuner och regioner långsiktigt ska utveckla och använda sitt ägarskap av mark på ett hållbart sätt för att det växande samhället ska värna och utveckla den biologiska mångfalden. Exempelvis kan de stärka skyddet av jordbruksmark generellt och införa förbud mot exploatering av högkvalitativ jordbruksmark.

Mot bakgrund av att ungefär hälften av nyproducerade byggnaders klimatpåverkan sker under byggprocessen utifrån bland annat materialval finns det skäl att ta fram styrmedel som leder mot mer klimatsmart byggande under planerings- och byggprocessen.

Städer och samhällen står inför stora utmaningar när det gäller strategisk planering för att möta klimatförändringar och ställa om till ett fossilfritt samhälle. Vi vill att kommunernas skadeståndsansvar ska utökas från 10 till 20 år, och att VA-taxan i högre utsträckning ska kunna finansiera förebyggande åtgärder. Klimatanpassningsåtgärder ska utformas så

att de bidrar till mervärden i stadsmiljön. Det behöver också bli enklare att skapa kommunal och privat medfinansiering för såväl åtgärder som förebygger översvämningar som andra åtgärder för att möta klimatförändringar.

- Inför minimikrav på byggnaders miljöbelastning som utgår från ett livscykelperspektiv.
- Klimatdeklaration av nya byggnader ska införas. Energikraven i plan- och bygglagen ska kompletteras med en deklaration av byggnaders klimatbelastning ur ett livscykelperspektiv.
- Sätt ett nationellt mål att minst hälften av alla bostäder i flerbostadshus 2025 ska byggas med trästomme.
- Underlätta för småskalig och förnybar energiproduktion och energilagring i fastigheter.
- Utöka kommunens ansvar för detaljplaner och bygglov från 10 till 20 år vad gäller skadeståndsansvar gentemot enskilda och företag vid översvämning, ras, skred och erosion.
- Förtydliga kommunernas möjlighet att använda VA-taxa till dagvattenhantering och andra åtgärder för att förebygga och hantera översvämningar.

5. Gröna och täta städer

Städer har en viktig utgångspunkt i närhet – närhet till jobb, service, omsorg, kultur, handel och fritid. Närhet gör att det är enkelt att leva sitt vardagsliv och ta sig fram med hållbara transporter, till exempel gång och cykel. Om närhet är målet så är täthet och yteffektivitet dess medel. Människor och grönska ska prioriteras framför bilar.

När städerna växer behöver planering och insatser för stadsgrönska och ekosystemtjänster prioriteras. Grönska i städer bidrar till bättre luftkvalitet och ett mer behagligt mikroklimat, kyler av och balanserar vattenflöden samt bidrar till människors välmående och hälsa. Miljöpartiet har inrättat ett statligt stöd för investeringar i städernas grönska och ekosystemtjänster.

Alla städer, stora som små, har grönområden som kan utvecklas, skyddas eller iordningställas. Genom att i den övergripande samhällsplaneringen på strategisk nivå upprätta en grönstrukturplan kan kommunerna sedan på ett tydligt sätt ställa krav på grönytefaktor i byggprojekt.

- Stödet för grönare städer ska utvecklas så att det bidrar till att bibehålla och stärka urbana ekosystemtjänster.
- Alla kommuner ska senast 2025 ha upprättat en plan för att arbeta med ekosystemtjänster i planering.
- Anpassa lagstiftningen för att underlätta för kommuner att ställa krav på kompensation av grönstruktur (naturvärden och rekreativvärden) när oexploaterad mark tas i anspråk för bebyggelse eller infrastruktur.

6. Moderna gator, torg och parkeringar

Den offentliga miljön kring gator och torg ska underlätta och stimulera till möten och upplevelser. Miljöpartiet vill bidra till att fler människor ges möjlighet att tillbringa mer tid utomhus. Möjligheter att mötas, utöva och uppleva kultur får inte glömmas bort vid nyproduktion av bostäder. Befintliga platser för kultur bör värnas och utvecklas. Miljöpartiet vill ha ett levande park-, gatu- och kulturliv där alla kan ha tillgång till kulturmötesplatser i det offentliga stadsrummet. Skolor, kulturbyggnader och andra offentliga byggnader bör ha särskilt hög arkitektonisk kvalitet. Hellre parker än parkeringar.

Samhällsplanering för bostadsbyggnation i täta stadsområden möter ofta utmaningar och bekymmer när det gäller lagkrav på tillgång till parkeringar. Parkeringsproblematiken blir också en del i kalkylen som påverkar själva byggprojektet eftersom det handlar om tillgång till markyta och kostnad. Risken är stor att miljökraven i stora byggprojekt sänks för att klara kostnader för byggnation av parkeringar.

Miljöpartiet vill verka för att det moderna och hållbara samhället nyttjar mark på gator, torg och parkeringar mer modernt och resurseffektivt. Trafikverkets uppdrag och direktiv bör breddas i syfte att fler ska gå och cykla, exempelvis bör Trafikverket medverka till att trafikleder kan omvandlas till stadsgator.

- Alla barn ska få växa upp med ren luft, även inne i våra städer. Miljöpartiet vill minska biltrafiken i våra städer och ge stöd till kommuner som vill använda trafikkameror för att se till att miljözoner efterlevs.
- Investeringar i cykelinfrastruktur, spårvägar och annan kapacitetsstark kollektivtrafik genom stadsmiljöavtalen är fortsatt prioriterat.
- Kostnaderna för parkering ska belasta den som använder parkeringsplatsen och inte belasta hyror, boendeavgifter eller det allmänna.
- Lagstiftningen ska anpassas så att parkeringsytor kan upplåtas tillfälligt till uteservering, popuppark eller dylikt.
- Staten ska inte kräva att kommuner bygger parkeringsplatser i samband med nybyggnation. PBL måste ändras så att det tydligt framgår att kommuner ska jobba med mobilitet, inte bara biltrafik.
- Ge kommuner möjlighet att ta ut skatt på privata parkeringsplatser vid exempelvis externa köpcentrum och arbetsplatser.